

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อมนุษย์ สังคม และวัฒนธรรมโดยตรง นักมานุษยวิทยาและนักสังคมวิทยาได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไว้หลายแง่มุม ทั้งความหมาย ลักษณะ สาเหตุ กระบวนการ และผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การศึกษาในเรื่องนี้เองที่ทำให้ สังคมวิทยา เป็นวิชาหนึ่งของสังคมศาสตร์ เพราะบิดาของวิชาสังคมวิทยา คือ ออกุสต์ คอมาท์ ได้นำทฤษฎีวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเป็นทฤษฎีทางชีววิทยามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในบทนี้จะเป็นการศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนได้คือ ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม ทฤษฎีความล้าหลังทางวัฒนธรรม ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการขึ้นและลงของสังคม ทฤษฎีว่าด้วยศักยภาพของวิวัฒนาการ ทฤษฎีการแพร่กระจายวัฒนธรรม ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น ทฤษฎีฝนหล่นจากฟ้า ทฤษฎีการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีภาวะทันสมัย และทฤษฎีภาวะทันสมัยด้วยการสื่อสาร

ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม

ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม (Evolutionary Theory) เป็นทฤษฎีที่นำทฤษฎีวิวัฒนาการสิ่งมีชีวิตของ ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin ค.ศ. 1809 - 1882) นักชีววิทยาชาวอังกฤษ เป็นแนวทางในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ว่ามีลักษณะเช่น

เดียวกัน คือ จะเริ่มต้นจากสภาพโบราณล้าหลัง มีโครงสร้างแบบง่าย ๆ ไปสู่โครงสร้างที่สลับซับซ้อนมากขึ้น และไม่มีการสิ้นสุด เป็นวิวัฒนาการอย่างช้า ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป ตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อความอยู่รอดสิ่งมีชีวิตต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา และต้องมีการต่อสู้ตามกฎแห่งการเลือกสรรทางธรรมชาติ (Law of Natural Selection) กล่าวคือ สิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมได้เท่านั้น จึงจะมีชีวิตรอดได้ สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ จะเพิ่มปริมาณมากขึ้น เกิดการต่อสู้แข่งขันกับพวกเดียวกันและกับสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น ๆ สิ่งมีชีวิตที่แข็งแรงเท่านั้นจึงจะมีชีวิตรอดและวิวัฒนาการสืบต่อไป นักสังคมศาสตร์ได้นำทฤษฎีวิวัฒนาการมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต โดยสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์จะเริ่มจากสังคมโบราณที่มีความล้าหลัง มีโครงสร้างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน แล้วค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยที่มีโครงสร้างสลับซับซ้อนมากขึ้นและไม่มีการสิ้นสุด

นักทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมมีหลายคน ที่จะนำเสนอในบทนี้ คือ ออกุสต์ คอมท์ (August Comte) เลwis เฮนรี มอร์แกน (Lewis Henry Morgan) เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) เอมีลี เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) เอ็ดเวิร์ด บี.ไทเลอร์ (Edward B. Tylor) และจูเลียน สจวต (Julian Steward)